

TILLMANN J. A.:

A tenger tekintetbe vétele

Tasnádi József Csendes-óceáni természettanulmányairól

A természet legjobban a természetben tanulmányozható. A szabadban, ahol nincsenek eltérítő perspektívák, fölöslegesen megakasztó tárgyak, téves megvilágításba helyező fények. Ahol a tekintet akadálytalanul pásztázhatja végig a térségeket, hatolhat át a lég rétegein, érheti el a szemhatárt, és emelkedhet azon túlra.

TASNÁDI JÓZSEF munkái a természet tanulmányozásából erednek: az emberi természet és az embert körülvevő, hordozó és fenntartó természet kutatásának és mély megértésének jegyeit mutatják. Amelynek *per se* az ember is része. Bár ez a nyilvánvaló tény egyre kevésbé magától értetődő tapasztalatunk. Az idők során – és a modernitás évszázadai alatt egyre fokozódó mértékben – nemcsak egy *második természetre* tettünk szert, hanem egyre hathatósabb módon sikerült az előbbtől eltávolodni. Az emberi természet ugyan mindenütt tanulmányozható, ha másként nem, introspekciónak révén, de alapvető jellemzőinek megfigyeléséhez vannak különösen kedvező helyek és helyzetek. A méretek, arányok és adottságok tekintetbevételéhez a hegyek és a tengerek, ahol nem

korlátozzák a kilátást domborzati tényezők, nem zavarják különféle létesítmények. A földöntúli távlat tanulmányozására a legalkalmasabb a tenger partja, lévén hogy szinte a határtalannal határos. Itt kontemplálható az a különös küszöb, amin túl nem pusztán a vég nélküli víztükör tűnik föl, de ahol megnyílik a mindenen túlmenő, a transzcendens távlat. Ez a kilátás a természet teljességének tapasztalata mellett saját természetünk belátására készíti; azzal a nem éppen elhanyagolható kérdéssel szembesít, hogy *mik vagyunk? Mi az ember?* A kérdésre a természet tanulmányozásának kellően elmélyülő útjai választ is adnak. Olyasféle választ, mint amilyenre PAUL KLEE is jutott *A természet tanulmányozásának útjai* során:

„Teremtény a Földön és teremtény az egészen belül, azaz teremtény egy csillagzaton más csillagok alatt.”¹

Tasnádi hosszan és elmélyülten tanulmányozta a természetet; ez majd minden művében megmutatkozik. Kiváltképpen a Csendes-óceán partján, El Salvadorban készült *Plein Air* (2011) című munkájában, ahol az apály idején felállított festőállványaival közvetlenül utal a szabadtéri, a 'természet utáni' művészeti

¹ PAUL KLEE: *A természet tanulmányozásának útjai, Utóirat/Post scriptum* (a Magyar Építőművészet melléklete) 2006/2.; <http://www.c3.hu/~tillmann/forditasok/Klee/ttuw.html> (utolsó belépés a szövegben hivatkozott webhelyekre: 2021. május 7.)

2021_3_4

hagyományra.² Ugyanakkor nyilvánvalóvá is teszi – mivel a festőállványokat a következő dagály hullámai nyomtalanul elmosás –, hogy a *plein air* tájkép *passé*, nem része a kortárs képzőművészetnek. „A klasszikus tájkép halott – amint ezt Zola már 1868-ban megállapította –, az élet és az igazság ölte meg”.³

Nem tudható pontosan, Zola mit is értett a tájképet övező *élet* és a *tájkép* igazsága alatt. Ám a fotográfia akkor már bevett eljárásai, és a technikai képek azóta végbement kibontakozása és szétáradása értelmezhető

TASNÁDI JÓZSEF
Plein Air, 2011,
9 festőállvány, óceán (El Zonte, El Salvador)
~ 900 x 900 x 180 cm
© Fotók: Tasnádi József

² *Plein Air*, 2011, El Zonte, El Salvador; <https://josephtasnadi.hu/installations/plein-air/>
³ EMILE ZOLA: 'Les Paysagistes', *L'Événement illustré*, Paris, 1868. 06.01.

az élet folyamatának mintájára. Nemcsak dinamikáját, hanem hatását tekintve is: amennyiben a modern 'élet' technológiáival az életfeltételeket számolja föl. A tájkép és az igazság viszonyát illető kijelentés mindennemű tájék mimetikus ábrázolásának bevégződésére feltétlenül érvényes. A tájak, jelenségek, tárgyak megjelenítésének, a 'valóság' ábrázolásának kívánalma szükségképpen vezetett az ún. realizmuson túl: az impresszió és az absztrakció különféle útjaira. Ennek eredete valóban a művészi megismerés igazságában rejlik: „[a] tegnapi művészi hitvallások és az azokkal összefüggő természettanulmányok a jelenség mondhatni kínosan differenciált kutatásában álltak. Én és Te, a művész és tárgya optikai-fizikai úton, azokon a légrétegeken keresztül keresték a kapcsolatot.”⁴

A légrétegeken keresztül látszó kapcsolat a jelenség, a látszat igazsága. Ennek a felületen túlra, mélyebbre menő kutatások és természettanulmányok elkerülhetetlenül véget vetnek. A szellemi és technikai fejlemények folytán a képzőművészetben is nyilvánvalóvá vált, hogy az olyan jelenségek, mint a tenger, a táj, a természet a korábbi eljárásokkal ábrázolhatatlan. Ám „a mindenkor új művészetben láthatóvá kell lennie a természetnek, írja Beat Wyss” Ez a „természet” persze a korszak általános világszemlélete szerint értelmezett természet, vagyis „mindaz, aminek esete egy adott korban fennállni látszik.”⁵

Tasnádi Plein air installációja, a Looking Like an Artist című akciója, melyben a plein air festő pózát veszi föl különböző környezetben, továbbá az egyidejűleg készült Pacific Plein Air sorozata a szabadtéri festészet hagyományát idéző jelek közé téve idézi meg.⁶ Az ábrázolás mimetikus festészeti tradícióját ironikusan átértelmezve digitális festészetet folytatja. A kamera közvetítette képeket – egy általa írt program – alakítja festőivé. Az így megvalósított plein air festészet átható iróniája nemcsak a festői ábrázolást, hanem technikai konkurensét, a leképezés objektív realizmusát is idézőjelbe teszi. A felvételek, akár csak a festmények elmosódnak az időben, miként a festőállványok a hullámverésben.

4 PAUL KLEE: A természet tanulmányozásának útjai. uo.

5 Beat Wyss: A láthatatlan ikonológiája. A modern titkos tanai, Tillmann J. A. fordítása, Pannonhalmi Szemle, 2005/2, 59; <https://tillmannforditasok.wordpress.com/2010/06/30/beat-wyss-a-lathatatlan-ikonologiaja-a-modern-titkos-tanai/>

6 Looking Like an Artist, <https://josephtasnadi.hu/miscellaneous/looking-like-an-artist-3/>, Pacific Plein Air, digitális print, 2011.; <https://josephtasnadi.hu/miscellaneous/pacific-plein-air/>

HAMVAI KINGA

A téralkotás dramaturgiája¹

Beszélgetés Turcsány Villóval

TURCSÁNY VILLÓ² tágas műtermében találkoztunk. A fehér padló, a fehér falak, a széles ajtónyílások mind egy white cube terét idézik. A nagy ablakfelületek mögött mozgó felhők árnyéka a fehér különböző árnyalatait mindig újabb fénytöréssel teszi egyedivé. A raktárhelyiségben különböző méretű plasztikák várják becsomagolva sorsukat. Az időtlennek tűnő teret egy élénk fehér macska jelenléte teszi még mozgalmassabbá.

Hamvai Kinga: Meghívást kaptál egy megjelenésre a Trafó Kortárs Művészetek Háza színháztermébe – ennek apropóján beszélgetünk: lesz egy kiállításod, amit interaktív térinstallációnak nevezel.³ A korábban már több változatban is megjelent, ikonikus ingainstalláció új elemmel bővül. Miről is van szó?

Turcsány Villó: A néző saját fizikai mozgását vagy helyben maradását a térben egy komplexebb rendszerben éli meg. A programozott motorikus struktúrában a befogadói jelenlét időbeli változását az ingák egyedi mozgásának és eseti együtt állásának függvényében szándékozom vizuális és auditív módon megjeleníteni. Jelenleg az új szoftveres rendszeren átfutó ritmusképlet kódolásán dolgozom, meghívott társutatókkal és szakirányú kollegákkal.

HK: Ez sok szempontból a korábbi munkásságod szintézise. Érdemes tehát számba venni az előzményeket. Kezdjük talán ott, hogy eredetileg szobrászművész végzettségű vagy. Hogyan kezdted el egyáltalán hanggal foglalkozni?

TV: Jóval előbb kezdtem hanggal, zenével foglalkozni, mint a vizuális művészetekkel. A kérdés inkább így fogalmazódott meg: egy zeneszerző által komponált hangélmény, egy többszólamú hangszeres koncertélmény, egy színházi élmény, vagy egy kiállításélmény közül melyiknek mely elemét tartom a legfontosabbnak? Tizenévesen nem zártam ki, hogy koreográfus vagy zeneszerző legyek. Azt a döntést tehát, hogy én az akkori Magyar Képzőművészeti Főiskola szobrász szakára jelentkeztem (1992), több év fejtörése előzte meg. Zenei tanulmányaimtól eltávolodva tehát a térbeli ábrázolás, a fizikai anyaghasználat és a mozgás kifejezésének irányába léptem tovább.

HK: Úgy tudom, zenei múltad is van.

TV: 6-tól 18 éves koromig fuvolán játszottam és kórusban is énekeltem. Eljuttottam a barokk zenéig, Purcell, Händel, Vivaldi, Bach bizonyos műveinek

1 Kölcsonőztük TURCSÁNY VILLÓ Látkép 2020 – Művészettörténeti Fesztivál című konferenciára készített kutatási poszterének alcímét (<http://latkep2020.mi.btk.mta.hu/poszterek>; szekcióvezető: Hamvai Kinga). Kiállítva: „Ha több időm lett volna, rövidebb levelet írtam volna” című poszterkiállítás, Humán Tudományok Kutatóháza, 2020. szeptember 25 – október 2., ld. <https://abtk.hu/hirek/1582-ha-tobb-idom-lett-volna-rovidebb-levelet-irtam-volna-poszterkiállítás-a-htk-galerian> (utolsó belépés a szövegben hivatkozott webhelyekre: 2021. május 7.)

2 <https://villo.com/>

3 TURCSÁNY VILLÓ: Pulzusimpulzusok. Interaktív térinstalláció, bemutatás előtt.

interpretálásáig. Majd, egy hosszabb szünet után a konceptuális és improvizatív minimal zene felé fordultam. Ezt a bátorságot nekem a művészeti tanulmányaim hat-hét éve adta meg. Együttműködtem számos, az akkori budapesti kísérleti zenei szcénában aktív magyar és nemzetközi alkotóval. Helyspecifikus, illetve kísérleti színházi előadásokat hoztunk létre, többek között a Nemzeti Galéria kótarában vagy a MU színházban. A „live act” műfajában zenészként nemzetközi workshopokon, fesztiválokon is gyakran megjelentem.⁴ Érdekes, hogy 5-6 évvel ezelőtt kezdtem el az önéletrajzomban egyáltalán egymás mellett említeni a képzőművészeti és zenei megnyilvánulásokat. Tehát korábban két külön CV-m volt.

HK: A mai már egyszerre zenei és képzőművészeti szempontú önéletrajz.

TV: Igen, és ez a kinetikus ingainstallációmnak is köszönhető, amiről egyébként szintén a Balkonban írt KERTÉSZ LÁSZLÓ⁵ egy hosszú elemzést, aki éppen a zenei és a szobrászati munkáimat veti össze. Akkor találkoztam a két történet, és akkor kezdtem el úgy érezni, hogy mindkettő elhagyhatatlan, és a mai művészeti aktivitásomnak szerves része.

HK: Beszéltünk a hangról, illetve, hogy a performativitás szintén megjelent nálad, hiszen zenészként magad is előadtál. Folytassuk ezzel a szállal. Nem titok, hogy mi a MOME Doktori Iskolából⁶ ismerjünk egymást. Az egyik PhD-műhelykonferencián bemutattál egy performanszt, amikor is saját magadat és egy alkotótársadat, BUDAY ENIKŐT becsomagoltad, és csomagként a földön mozogtál, gurultál, miközben Beckett drámáiból származó hanganyag-részleteket hallottunk.

TV: Performatív tevékenységem szempontjából meghatározó volt a JELES ANDRÁSSAL való együttműködésem, többek között a József és testvérei⁷ című kísérleti nagyjátékfilm kapcsán, ami akkor egyfajta mérföldkövet jelentett számomra. A munka

4 Például: TURCSÁNY VILLÓ és WOJCIECH BAJDA hangszeres-és térspecifikus együttműködés, FUGA, Közvágóhid víztorony, Budapest, 2012. október 21., október 26. kurátorok: BOLCSÓ BÁLINT, CHRISTIAN KOBÍ (a SZÓFA BUDAPEST-sorozat keretében); TRANSEO 1-2. BORJANA VENTZISLAVOVA képzőművészettel live act, Hegyeshalom, Bécs, 2009. május 24. (Intimacy and Distance rádió művészeti fesztivál keretén belül, ld. http://intimacy.094.at/index763e.html?page_id=707)

5 KERTÉSZ LÁSZLÓ: Tér-Zene Turcsány Villó: Inga Hangolás” Balkon 2013/7-8., 29-32., ld. http://epa.oszk.hu/03000/03057/00057/pdf/EPA03057_balkon_2013_7_8_29-32.pdf

6 Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Doktori Iskola.
7 József és testvérei – Jelenetek egy parasztbibliából, 2003 r. JELES ANDRÁS, operatőr BABOS TAMÁS.